

**SZÍNHÁZ- ÉS
FILMMŰVÉSZETI
EGYETEM**

Színház- és Filmművészeti Egyetem Országos Tudományos Diákköri Konferencia 2025.

Az alkotófolyamat írásos ismertetése

Munkacím: Bezárva

Készítette: Kovács Zsófia

Osztály, évfolyam: Dramaturg osztály, második évfolyam

Témavezető: Dr. Smid Róbert, egyetemi tanár, osztályvezető

Miért éreztem magam „Bezárva”?

Nem egyszerű 3-5 oldalas reflexiót írni arról, hogyan és miért született meg egy dráma. Gépeltem, ahogy manapság az emberek nagy százaléka, mivel nincs írógépem. Ráadásul pizsiben. Mert az íráshoz felesleges felöltözni.

A viccet félretéve, 25 évesen az embernek nincs kellő élettapasztalata, így arról ír, amit azt hisz, ismer, tehát a szerelemről, a párkapcsolatokról. Természetesen téved, még bőven nem csalódott eleget, de kiírja magából életbölcsségeit és talán pont ez a félnaivitás lesz, ami el is tudja őket adni, hiszen a vele egykorúak épp annyira nem ismerik még az élet kulcsát, mint ő maga. Ezért írtam. Meg mert nincs egyéb eszköz a kezemben, csak az irodalom.

Az írást szerintem nem lehet tanítani (a biztonság kedvéért azért drámaíró specializációra iratkoztam be), épp ezért megfogalmazni sem lehet, hogyan írunk. Ha meg tudnánk fogalmazni, meg is tudnánk tanítani. Próbálkozások persze vannak, ahogy technikák is, de ez érzék kérdése. Fejlődni bármikor lehet, de igazán jó író, csak abból lesz, aki erre született. A humor nem tanítható. Az irónia értése nem tanítható. Az érzések nem taníthatóak. Az átélés képessége nem tanítható. Az írás szükségének érzése nem tanítható. Tehát nem is egzaktan megfogalmazható. Pont ugyanúgy nem megfogalmazható, ahogy egy ember érzései. Ebből a kettősségből született valami, amiről így nyilatkoznék:

Kérdező: A drámád címe „Bezárva”. Van ennek bármilyen metaforikus jelentése?

K.Zs.: Elég rossz cím lenne, ha nem lenne. (Nevet.) Természetesen van. Úgy éreztem, a két szereplő, amellet, hogy bent ragadtak a liftben, az életük egy-egy szakaszába is be vannak zárva. Véleményem szerint mind a ketten tudják, hol a kulcs, de félnek felemelni az ajtó melletti virágcserepet, mert túl nehéz. Ennek egy idő után az lesz az eredménye, hogy betörnek, vagy feladják és elsétálnak. Egyik sem jó megoldás. Fel kell emelni azt a virágcserepet!

Kérdező: Lehet úgy írni a házasságról, hogy az ember nem volt még házas?

K.Zs.: Erre a kérdésre a darabban is igyekszem válaszolni, ott is mentegetem magam. Azt gondolom: lehet. Ha elég jól megfigyelünk kapcsolatrendszeret, akkor fogunk tudni írni róluk. Az más kérdés, elég hitelesen-e. Mivel a tudomány területéről jövök, hiszek a megfigyeléses eljárásban. Ha nem tudnánk elképesztően pontosan megfigyelni valamit, majd megjósolni annak mozgását, esetleg cselekedeteit, most rengeteg baktériumot és vírust képtelenek lennénk legyőzni. Tudom, hogy alsóbbrendű lényekről beszélünk, mégis úgy

hiszem, az emberi viselkedésben is vannak sémák és lehetőségek is, hogy ezeket ne csak klisék árán mutassuk be.

Kérdező: Neked miről szól a darab?

K.Zs.: Sokáig volt bennem düh, amiatt, mert folyamatosan azt kaptam a „felnőttektől”, hogy „Te ezt nem értheted, túl fiatal vagy.” vagy „Te még fiatal vagy, majd csinálom én.” vagy „Túl fiatal vagy és ez amúgy sem női szakma.”

Zavart, hogy nem vesznek komolyan, sőt még arra sem képesek, hogy legalább teszteljék a képességeimet, egyetlen szám miatt beraknak egy dobozba, ahonnan nagyon nehéz kimászni. Fájt, mert úgy éreztem, megfosztanak a lehetőségektől és nem kapok esélyt. Nekem sokban szól erről a darab. Csak úgy írhattam egy 50 éves és egy húszas éveinek elején járó kapcsolatáról, ha megpróbáltam mind a két félt megérteni. A dühömet igyekeztem átfordítani kreatív energiává, ami arra ösztönöz, hogy lássam, miért viselkedhet úgy egy 50-es ahogy, és vajon milyennek tűnik a saját viselkedésem kívülről. Azt persze hozzá kell tenni, hogy a liftben ragadt lány nem én vagyok, ez nem önéletrajzi darab, pusztán csak a saját viselkedésmintáimon keresztül építettem a karakterét.

Maga a konkrét történet egyébként végtelenül egyszerű: Két idegen, egy fiatal lány, és egy már sokat látott, 50 éves férfi beragadnak egy liftbe, ahol önkéntelenül is elkezdenek beszélgetni. Ezt a szálát szakítják meg a néha abszurdba hajló páros jelenetek a párkapcsolatokról. Két szereplős darab, amit ugyanaz a két színész kell, hogy több szílon elvigyen a végéig, azaz a falig.

Kérdező: Műfajában hogyan határoznád meg?

K.Zs.: Szeretném azt mondani, hogy egyértelmű, de nem. Ahogy az élet sem. Én drámaként aposztrofálom, ami azt jelenti, komoly hangvételű mű, ám nem tragédia. Céлом volt, hogy lehessen rajta nevetni. Tisztán, szívből. Mert egy párkapcsolati helyzetben, legyen az óriási szerelem, vagy épp válás nagyon nevetségesek is tudunk lenni. Az alcíme az, hogy „Páros magány egy részben”. Számomra ez a legkifejezőbb műfaji meghatározás.

Kérdező: Nincsenek nevek a darabban. Mindenhol címeket, elnevezéseket láthatunk. Mi ennek a „névtelenségnek” a célja?

K.Zs.: Így általánossá válnak a helyzetek. Nem Annával vagy Zsoltal történnek, hanem egy nővel és egy férfival. Könnyebb belehelyezkedni, ha nincs konkrét személy rendelve a karakterekhez. Ez persze sokszor megnehezíti az írást, hiszen pont ez a személytelenség az,

amibe két ember intim beszélgetése bele tud fulladni, mégis úgy éreztem, nincs szükségem konkrétumokra a nevek terén.

Kérdező: Említetted, hogy haragudtál, amiért nem vettek komolyan. Segített az írás változtatni a helyzeteden?

K.Zs.: Persze, rengeteget. De hozzá kell tenni, továbbra is kiállok amellett, hogy a fiataloknak igenis esélyt kell adni. És nem csak arra, hogy nézzenek egy produkciót, hanem arra is, hogy aktív résztvevői lehessenek az elkészülésének. Bánt, hogy a fiatalságom hátrány és nem pedig előny, viszont megértem a tapasztalat mögötti bölcsességet. Párkapcsolati téren is segített az írás, mert bátrabban ki merem mondani, mire van szükségem. Ehhez azokra a megfigyelésekre volt szükség, amiket a párkapcsolatok megismerése miatt tettem. Összességében nagyon hasznos volt, sokat tanultam az emberekről. Bár az írás azért sosem ennyire tudatos folyamat.

Kérdező: Valóban?

K.Zs.: Helyesbíték. Abban nagyon sok tudatosság van, hogy az ember leül és ír. Ehhez szükséges napi szinten megtalálni azokat az időközöket, amikor lehet alkotni. De magában az alkotásban már kevesebb a tudatosság. Van a fejemben egy váz, de klisé-nem klisé, a karakterek alakítják önmagukat. Elindul egy beszélgetés és egyáltalán nem abba az irányba megy, amerre kezdetben elképzeltem. Életre kelnek a lapon a szereplőim, akiknek nem mondhatom meg, mit tegyenek, mert az már nem lenne valódi. Én követem őket, alakítgatom a szövegeiket, de ők cselekszenek. Legalábbis jó esetben. Ennél a drámánál ez történt, örültem is nagyon, amikor megelevenedtek. Természetesen vannak olyan napok, amikor az embernek nincs ihlete vagy ötlete, de akkor is le kell ülni és írni valamit, mert csak így lehet átlendülni a kevésbé kreatív időszakokon. Nálam így működik, de nem vitatom, hogy ez a folyamat ember függő, írónként, alkotónként változik.

Kérdező: Szerinted vannak még írók, akik hozzád hasonló témával foglalkoznak?

K.Zs.: Persze. Ha körülnézek a kortársaim között, rengeteg inspiráló írással találkozom. Kemény Lili és Kemény Zsófi szintén elég szabadszájúan, és ha lehet így fogalmazni, vagányan beleállnak fiatal nőket érintő kérdésekbe. Mind a kettejüknek nemrégiben jelent meg új könyve. Lilinek a *Nem*, Zsófinak pedig a *Nyelni*. Ezekből egyébként tudtam meríteni a drámához. Vagy ott van Reiner-Micsinyei Nóra, akinek a *Legjobb dolgokon bőgni kell* című filmje szintén hasznos volt kutatási szempontból. Nyilvánvalóan elsősorban jelenleg is író, alkotó embereket tudnék mondani, hiszen például Virginia Woolf korában még egészen más volt a nők helyzete.

De nem véletlenül említettem őt. A *Jacob szobája* című regényében egy elég elveszett fiatal lélekről mesél, aki ugyan fiú, ám a fiatalság hátrányával ő is szembesül. És ha már itt tartunk, Szabó Magda is eszembe jutott a dráma írása közben. A *Mondják meg Zsófikának* című regényében a meg nem értettség és a „látszólag egyedül vagyok a világban” érzése nagyon erős, az egyik liftes jelenetnél, amikor a Férfi faggatja a Lányt a kapcsolatáról, vissza is kerestem azt a részt, amikor Zsófit a tanára faggatja. Úgyhogy innen is köszönöm Szabó Magdának az inspirációt!

Kérdező: Csak női írókat soroltál...

K.Zs.: Jé, tényleg. Nem volt tudatos, esküszöm. Persze valahol érthető, hiszen a női lélekkel egy nő tud legjobban foglalkozni, de itt is vannak kivételek. Grecsó Krisztián *Verája* például nagyon alapos felkészültségről tanúskodik.

Kérdező: Ezek szerint nálad is a női szemszög kerül előtérbe.

K.Zs.: Egyáltalán nem. Éreztem, hogy egy ilyen jellegű kérdés elkerülhetetlen. Úgy gondolom, hogy a drámában nem a nemek, hanem a közös szituáció számít. Mindegy, hogy az illető férfi vagy nő, rossz vagy akár bántalmazó kapcsolata ugyanúgy lehet. Azért is fontosak a Férfi és a Lány beszélgetései, mert emberek beszélgetnek, akik nagyon sok nézőpontot be tudnak hozni, például idősebb, fiatalabb, női, férfi szempontokat, de mégis ugyanolyan félként tekintenek egymásra. Életből vett példa, hogy egy beosztottal is lehet magasról beszélni, vagy úgy kommunikálni, mintha a legjobb haverunkkal értekeznénk. Nem mondom, hogy valamelyik jobb vagy rosszabb, de van különbség.

Kérdező: Mi alapján választottad ki a beékelte jeleneteket?

K.Zs.: Igyekeztem olyan helyzeteket találni, amik kellően abszurdak és éppen beleilleszthetők a fő szál beszélgetésébe. Fontos volt az is, hogy egy nő és egy férfi el tudja őket játszani, illetve mindenképp párkapcsolati irányban kellett velük haladnom. Amikor hozzákezdtam a drámához, tudtam, hogy relatíve sok ilyen beékelte jelenetet szeretnék, de a fő szálát nem szabad, hogy elnyomják. Remélem, ezt az arányt sikerült eltalálnom.

Kérdező: Mennyi előtanulmányra van szükség, hogy az ember tudjon abszurd szituációkat írni?

K.Zs.: Hajjaj, bajban leszek, ha erre válaszolnom kell. (Nevet.) Azt beszélik, Örkény István, az általunk „magyar abszurd megteremtőjeként” aposztrofált írónk nem vallotta magát

abszurdnak, jobban szerette a groteszk jelzőt. Abszurdnak meghagyta Beckettet és Ionescot. Ezért talán jobb, ha a saját definíciómmal kezdem. Az abszurdot úgy értem, hogy olyan szituációk, amelyek hihetetlennek tűnnek, például, hogy egy részeg sofőr nő fel akarjon szedni egy őt igazoltató rendőrt, de valójában bármikor megtörténhetnek. Nevetünk rajta, holott valójában szomorú. Tehát jobban hajaz Örkényre, mint a külföldi társaira. Nem a létezést kérdőjelezem meg, hanem a társadalmi beidegződéseket. Mégis abszurdnak hívom, mert a mai köznyelvbe valamiért ez épült be. „Képzeld felhívott az exem jelenlegi barátnője. Hát nem teljesen abszurd?” Ilyeneket mondunk. És azt hiszem, így is gondoljuk. A sünömnek szánt élő kukacok mind beleborultak a táskámba és elkezdtek átrágni magukat az uzsonnás zacskón. Na ezt már abszurdként könyvelnék el. Pedig épp tegnap történt meg velem. A kérdésre visszatérve, szükségesek az előtanulmányok. Ismerni kell a *Godot-ra várva*t vagy a *Tótékat*, de nem szabad ragaszkodni hozzájuk. Ha pont ugyanolyan jól szerettem volna írni, mint Ionesco, akkor lebénultam volna írás közben. Ehelyett inkább megalkottam a saját abszurd definíciómat, és annak mércéje szerint faragtam a jeleneteken.

Kérdező: Miért dráma lett a történetből, miért nem a ma sokkal divatosabb regény?

K.Zs.: Regényben nehezebb elfogadtatni az olvasókkal az abszurdot, habár igaz, ami igaz: Boris Viant még mindig olvassuk. Egyébként eszembe sem jutott prózai művel próbálkozni. Tisztán élt a fejemben, ahogy ez a két ember beszélget a liftben. A lift elég steril környezet, Jókainak is meggyűlt volna vele a baja, hát még nekem...

Kérdező: Hogy érzed, színpadkész a darab?

K.Zs.: A mű elengedésének kérdése egy nagyon nehéz kérdés. Sokszor elégedetlen vagyok, változtatok, de meg kell húzni egy határt, ami után már nem lehet változtatni. Ez jelenleg Április közepe, úgyhogy még van egy kis időm elégedetlenkedni. (Nevet.) A beékkelt jelenetek abszurditása lehetne intenzívebb, legalábbis most így látom, de tudom, hogy érdemes pár napig pihentetni a projektet, majd újra elővenni és kipihentebb szemmel ránézni.

Az biztos, hogy szeretném, ha egyszer kamaradarab lehetne belőle, ami valódi színpadon és nézők előtt köt ki. Ehhez persze az kell, hogy érthető és játszható legyen. Meglátjuk, mit mondanak majd róla.

Kérdező: Utolsó kérdésnek azt tenném fel, hogy milyen üzenetet képzelsz el a darab mellé?

K.Zs.: Ezt mindenki döntse el maga. Nem véletlenül hagytam nyitva a végét. Nem akarok úgy tenni, mintha tudnám, mi a helyes döntés egy-egy párkapcsolati helyzetben. Minden szituáció

más, így csakis a benne lévő felek ítélnének megfelelően. Ahogy a saját bezártságunkat is csak mi magunk tudjuk megoldani. Ha túl hosszan nem csinálunk semmit, lehet már nincs visszaút, de az is lehet, hogy sosincs késő. Nem játszom döntőbíró, csak megmutatom, milyen rossz beragadni egy liftbe. Nem várhatjuk örökké, hogy megmentsenek minket, előfordulhat, hogy elfogy a levegő.

Az interjú egy hosszú vonatút alkalmával készült önmagammal. Valahogy úgy, ahogy maga a darab is született. Jót beszélgettünk.

Miskolc, 2024.12.29.